

Krátka správa: Výdavky na výskum a vývoj u nás naďalej zaostávajú

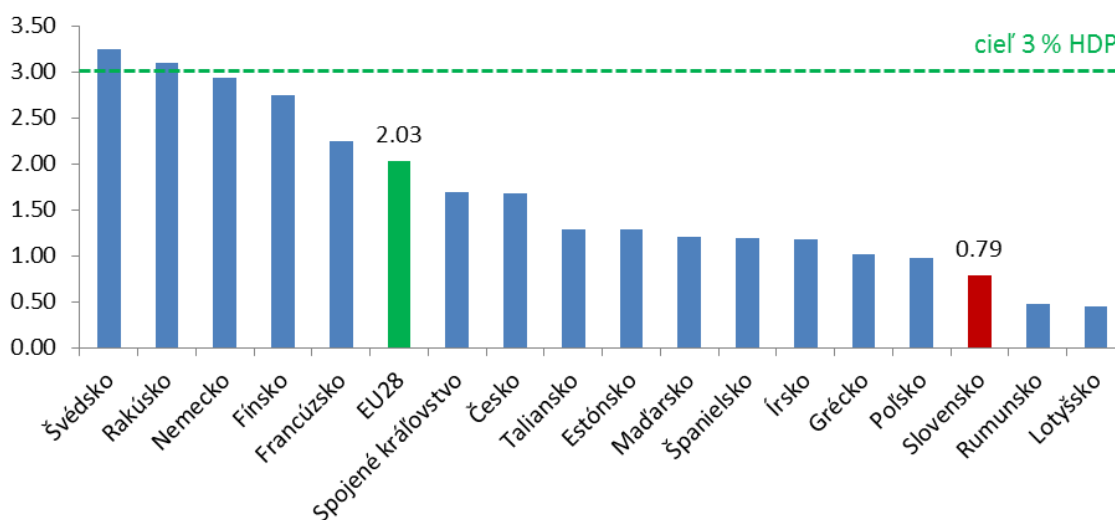
Výskum a vývoj právom patria k prioritám EÚ vďaka svojej nevyhnutnosti pre dlhodobý udržateľný rozvoj krajín. Prínosy výskumov prispievajú k lepšej kvalite života a pomáhajú vytvárať vhodné podmienky pre ekonomický rast. Mnohokrát sa dokonca aj objavy spočiatku vnímané ako náhodné ukázali ako veľmi užitočné (napr. penicilín). Empirické výskumy poukazujú na závislosť rastu produktivity krajiny od hrubých domácich výdavkov na výskum a vývoj vyjadrených ako percento HDP (napr. Coccia 2009).

Lisabonská stratégia EÚ stanovila štátom únie ako cieľ vynaložiť 3 % HDP na výskum a vývoj. Keďže tento cieľ nebol do pôvodného termínu roku 2010 splnený, stratégia Európa 2020 ho znovu adoptovala ako jeden z piatich kľúčových cieľov. Napriek tomu je naďalej pre väčšinu krajín EÚ problematické tento cieľ spĺňať. Podľa údajov Eurostatu to v roku 2016 (zatiaľ posledný dostupný údaj) splnili iba dve krajiny: Švédsko a Rakúsko (veľmi tesne pod touto hranicou boli Nemecko a Dánsko). Na opačnom konci rebríčka sa umiestnili Lotyšsko a Rumunsko, ktoré na výskum a vývoj v roku 2016 vynaložili menej ako 0,5 % HDP.

Slovensko v roku 2016 (čo je najnovší dostupný údaj z Eurostatu) vyčlenilo na výskum a vývoj 0,79 % HDP, čo je menej ako 1,18 % z roku 2015 a 0,88 % HDP z roku 2014. Naďalej tak naše výdavky na výskum a vývoj ostávajú pod Lisabonským cieľom. V rámci krajín Vyšehradskej štvorky je slovenská úroveň výdavkov na výskum a vývoj najnižšia. Bližšie k cieľu EÚ sú Česi s 1,68 % HDP, za nimi nasledujú Maďari (1,21 % HDP) a potom Poliaci (0,97 % HDP).

Keď sa pozrieme na výdavky na výskum a vývoj v pomere k obyvateľstvu jednotlivých krajín, na Slovensku to v roku 2016 predstavovalo 118 Eur. V Česku to bol viac ako dvojnásobok, na úrovni 281 Eur na obyvateľa. Z krajín V4 sa na výskum a vývoj použilo menej peňazí v prepočte na obyvateľa iba v Poľsku (108 Eur). Pritom v tom istom roku sa napríklad vo Švédsku na výskum a vývoj použilo až 1537 Eur na obyvateľa, či v susednom Rakúsku 1255 Eur na obyvateľa.

Podiel výdavkov na výskum a vývoj ako percento HDP (vybrané krajiny EÚ)

Pozn: Rok 2016.
Zdroj: Eurostat, SLSP

Okrem podielu výdavkov na výskum a vývoj na HDP či v prepočte na obyvateľa je potrebné sa pozrieť aj na štruktúru a kvalitu týchto výdavkov. V každom prípade je však vhodné podporovať kvalitné výskumné a vývojové aktivity, ktoré sú potrebné pre dlhodobý udržateľný vývin ekonomík.

Spolu s nedostatočnými výdavkami na vedu a výskum, a následnými problémami praktického výskumu a vzdelávania súvisí aj odliv mozgov zo Slovenska do zahraničia (tzv. brain drain). Podľa správy OECD (Machlica, G. et al., 2017) sa počet Slovákov žijúcich v zahraničí za posledné roky rázne zvyšoval – od roku 2000 sa celkovo zvýšil desaťnásobne. Dokument OECD uvádza, že takmer desatina slovenského obyvateľstva žije v zahraničí, čo výrazne preyšuje priemer krajín OECD (pod 6 % nevážený priemer).

Výrazná zmena nastala po našom vstupe do EU a otvorení trhov práce v západných členských krajinách Únie. **Podľa štúdie Haluša (et al., 2017) sú Slováci odchádzajúci za štúdiom/prácou do cudziny prevažne mladí a vzdelaní,** pričom ľudia s vysokoškolským vzdelaním (veľmi často absolventi lekárskech fakúlt, ale aj z technických smerov) sú náchylnejší odísť za prácou mimo Slovenska. **Okrem pracovných príležitostí je veľmi častým dôvodom tiež štúdium v zahraničí.** Celkovo približne 14 % slovenských vysokoškolákov študuje v zahraničí, najviac v susednej Českej republike (Machlica, G. et al., 2017).

Dôvody pre prácu alebo štúdium v zahraničí sú viaceré – patria k nim hlavne platové ohodnotenie v zahraničí, technická a iná vybavenosť pracoviska a s tým spojené pracovné možnosti (hlavne v technických smeroch, vede a výskume), ako aj kvalita štúdia v zahraničí. Častokrát zohrá svoju rolu aj výška miery nezamestnanosti a ponuky práce v regióne, z ktorého odišli. V tomto aspekte však vidieť v posledných rokoch viditeľný **posun smerom k lepšiemu, napojený na dobrú cyklickú pozíciu slovenskej ekonomiky a vývoja na trhu práce** (rast zamestnanosti, pokles miery nezamestnanosti a následný tlak z uťahujúceho sa trhu práce na rast miezd).

K istému návratu Slovákov zo zahraničia naspäť na Slovensko prichádza, hlavne v posledných dvoch rokoch. Trend sa zlepšuje a migračné saldo sa dostalo do pozitívnych hodnôt, avšak s pomocou cudzincov prichádzajúcich za prácou na Slovensko. **Stále máme problém prilákať naspäť vysokokvalifikovaných Slovákov zo zahraničia.** Práve v období utiahnutého trhu práce a nedostatku kvalifikovaných pracovníkov na niektoré pozície by sa nám tzv. brain gain, čiže príliv mozgov zo zahraničia zišiel a pomáhal by prispievať k našej lepšej konkurencieschopnosti.

Cesta podpory kvalitného výskumu a vývoja, ako aj školstva, by nám mohla pomôcť napredovať v inováciach a prispievať k udržateľnému ekonomickému rastu, ktorý zvyšuje životnú úroveň obyvateľov.

Zdroje:

Machlica, G. et al. (2017), "Enhancing advanced skills to better meet labour market demand in the Slovak Republic", *OECD Economics Department Working Papers*, No. 1416, OECD Publishing, Paris.

Haluš, M. et al. (2017), "Odliv mozgov po slovensky", *Komentár Inštitútu finančnej politiky*, 2017/1, Bratislava.

KONTAKTY

Analýzy trhu

Katarína Muchová Analytička, Analýzy trhu (+421 2) 4862 24762 muchova.katarina@slsp.sk

Mária Valachyová Vedúca oddelenia Analýzy trhu (+421 2) 4862 4185 valachyova.maria@slsp.sk

V prípade otázok alebo ak si želáte dostávať naše publikácie, môžete napísať aj na research@slsp.sk Internetová stránka Slovenskej sporiteľne je <http://www.slsp.sk>, kde nájdete aj archív (Finančné a investičné príležitosti, Analýzy a predikcie).

Tento materiál slúži ako doplnkový zdroj pre klientov Slovenskej sporiteľne, a.s. Je založený na najlepších informačných zdrojoch dostupných v čase publikovania. Hoci použité informačné zdroje sú všeobecne považované za spoľahlivé, Slovenská sporiteľňa, a.s., neručí za správnosť a úplnosť uvedených informácií. Tento dokument nie je ponukou a ani propagáciou nákupu či predaja určitého aktíva. „Predpovede nie sú spoľahlivým indikátorom budúcej výkonnosti aktíva alebo finančného nástroja“.